

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

K E R T O M U S

VUODELTA 1928

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE**

**HELSINKI 1929
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO**

Sisältö:

	Siv.		Siv.
<i>Taloudellinen kehitys v. 1928.</i>		Lainain emissioita	13
Yleisiä piirteitä	3	Setelinanto	13
Maatalous	3	Pankin tilinpäätös	14
Teollisuus	4		
Rakennustoiminta	4	<i>Eräitä pankkivaltuusmiesten käsittelemiä</i>	
Ulkomaankauppa	4	<i>asioita.</i>	
Merenkulku ja satamalakko	5	Rahalain muutos	18
Pääomanmuodostus	5	Kysymys rahapajan siirrosta Suomen Pan-	18
Rahamarkkinat	6	kin hoitoon	18
Maksutase ja pääomaliike	7	Toimenpiteitä, jotka koskevat yksityisten	19
Muita edelliseen kuuluvia ilmiöitä	8	sitoumuksia Pankille	19
Hintasuhteet	8	Tilintarkastus	19
Korkokanta	8	Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus	19
		Inventtaukset ja haarakonttorien tarkastus..	19
<i>Suomen Pankin toiminta.</i>		Virka- ja toimihenkilöiden palkkaus	19
Lainausliike	10	Eläke- ja avustusasioita	19
Valtion sitoumukset	11	Haarakonttorien valvojat	19
Ulkomaiset suhteet	12	Pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat	20

Taloudellinen kehitys v. 1928.

Yleisiä piirteitä.

Viime vuodet, varsinkin sen jälkeen kuin Suomen markan arvon lopullinen vakauttaminen joulukuussa 1925 oli suoritettu, olivat maallemme voimakkaan taloudellisen kehityksen aikaa. Teollisuustoiminta, erittäinkin puutavara- ja paperiteollisuuden alalla, laajeni huomattavasti, maatalouden kehittämisessä tehtiin voimaperäistä työtä, sadot olivat tyydyttävät, ulkomainen kauppa vilkastui vuosi vuodelta, samalla kuin vienti ja tuonti pysyivät tasapainossa, maksutase oli maallemme edullinen, pankit toimivat menestyksellisesti vakiinnuttaen asemaansa, kotimainen pääomamuodostus oli runsas, minkä johdosta korkea korkotaso pääsi vähän alenemaan. Tätä voimakasta kehitystä jatkui useilla aloilla vielä viime vuoden alkupuoliskolla, mutta myöhemmin useat yht'aikaiset tekijät saivat aikaan, että rahamarkkinat alkoivat huomattavasti kiristyä. Kävi ilmeiseksi, että oli tapahtumassa käänne yleisessä konjunktuurikehityksessä. Edellä käyneen nopean nousun jälkeen olikin luonnollista, että suhteellinen pysähtyminen ennemmin tai myöhemmin seuraisi. Oli odotettavissa, että suuri pääomien pitkäaikainen investoiminen, mikä oli tapahtunut sekä asunnonrakennustoiminnassa että muun tuotannon kehittämisessä, johtaisi raha- ja pääomamarkkinain kiristymiseen. Tähän käänteeseen ovat osaltaan vaikuttaneet eräät tilapäiset samaan aikaan ilmenneet asianhaarat, nimittäin viime vuoden heikko sato ja puutavaramarkkinain

huonontuminen sekä eräät maassamme sattuneet työrettelöt.

Maatalous.

Kolmen melko hyvän vuoden jälkeen maatalouden tulos viime vuonna oli epätydyttävä. Kylmän ja sateisen kesän takia myöhästyi viljan tuleentuminen, muutamat alkusyksystä sattuneet hallat vahingoittivat sitä laajoissa osissa maata ja sateinen syksy vaikeutti sadon korjuuta, vähentäen myös sen arvoa. Tuloksena oli, että sato yleensä määrältään jäi pienemmäksi ja laadultaan huonommaksi kuin edellisinä vuosina ja että lukuisia paikkakuntia, varsinkin maan pohjoisosissa sijaitsevia, kohtasi kato. Sadon arvo on ennakkotietojen pohjalla, joita tosin ei voi pitää täsmällisinä, arvioitu 4,300 milj. markaksi, kun se kolmena edellisenä vuonna oli 5,280, 4,962 ja 5,086 milj. markkaa.

Huonon sadon ensimmäisiä seurauksia oli viljantuonnin huomattava lisääntyminen syyskuukausina. Talven kuluessa tulevat sen seuraukset näkyviin maalaisväestön ostovoiman ja -halun samaten kuin säästämis-kyvyn vähenemisessä; siten huono sato eriteitä vaikuttaa rahamarkkinoihin ja maksutaseeseen, osaksi tilannetta vaikeuttaen, osaksi taas myötävaikuttaen tasapainon jälleensaavuttamiseen.

Karjatalouden viime vuotisista tuloksista ei vielä ole saatavissa tarkkoja tietoja. Se tosiasia, että voinvienti määrältään oli tun-
tuvasti pienempi kuin edellisenä vuonna ja

että samaten tuoreen lihan ja juuston vienti väheni, ei johdu tuotannon pienenemisestä, vaan osaksi, nim. mitä lihaan tulee, sen viennin vaikeutumisesta Ruotsiin, osaksi, ja ennen kaikkea, kotimaisen kulutuksen kasvamisesta. Voinviennin suhteellinen lisääntyminen viime kuukausina viittaa siihen, että viimeainituksessa suhteessa jälleen on tapahtumassa käänne.

Teollisuus.

Suurin piirtein katsottuna teollisuus viime vuonna työskenteli täydellä voimalla. Sen tuotannon bruttoarvo on laskettu noin 13,500 milj. markaksi, kun se oli 12,382 milj. v. 1927 ja 10,943 milj. v. 1926. Verrattuna oloihin ennen maailmansotaa teollisuustuotannon bruttoarvo viime vuonna oli noin 75 % suurempi kuin v. 1913. Teollisuuden jalostusarvo on noussut vielä enemmän eli noin 94 %, mikä osoittaa tuotantotehon siinä ilahduttavalla tavalla lisääntyneen.

Vuonna 1928 ei teollisuuden alalla esiintynyt yleisempiä eikä suurempia uudisrakennuksia; tuotannon huomattava nousu johtui osaksi edellisinä vuosina suoritetuista laajennuksista, osaksi teollisuuslaitosten tehokkaammasta käyttämisestä.

Teollisuuden yleisestä kehityksestä poikesei kuitenkin eräs sen tärkeimpiä haaroja, nimittäin sahateollisuus. Puutavaramarkkinat kehittyivät, pääasiallisesti Venäjän kasvaneen viennin ja venäläisten noudattaman hintapolitiikan takia, epäedulliseen suuntaan. Se sai Suomen Sahanomistajayhdistyksen jäsenet toukokuussa tekemään sopimuksen tuotantonsa supistamisesta 10 %:lla, jotta voimassaolevat hinnat paremmin voisivat säilyä. Kun markkinat jatkuvasti huononivat, sahanomistajat syyskuussa edelleen sopivat metsänhakkuiden vähentämisestä kuluvana talvena 20 %:lla. Tästä huolimatta vuoden 1929 avaushinnat olivat noin 5 à 10 shillingiä standartilta alemmat kuin vuonna

1928. Sahatun puutavaran vienti väheni 1,146,500 standerttiin, kun vuoden 1927 huippuvienti oli 1,283,100 standerttia.

Rakennustoiminta.

Aivan erikoista huomiota ansaitsee tällä kertaa rakennustoiminta. Siinä tapahtui nimittäin viime vuonna erittäin suuri laajeneminen, joka suuresti myötävaikutti pääomanpuutteeseen ja rahanniukkuuteen. Rakennustoiminnan vilkkaus näkyy selvästi siitä, että Helsingissä viime vuonna valmistui 174 uutta rakennusta ja niissä noin 16,800 huonetta eli 47 % enemmän kuin vuonna 1927 ja 81 % enemmän kuin vuonna 1926, vaikka rakennustoiminta noinakin vuosina oli vilkasta. Voidaan laskea yksin Helsingin rakennustoiminnan vaatineen vähintään 1,200 milj. markan investoimisen. Edelleen on huomattava, että vuoden päättyessä, huolimatta hiljenemisestä, joka rakennustoiminnassa tapahtui rahamarkkinain kiristymisen johdosta, vielä oli rakenteilla noin 140 rakennusta ja niissä kenties noin 9,000 huonetta, joihin on pakko lähiaikoina vielä kiinnittää useiden satojen miljoonien markkojen pääoma. Maalta ja muista kaupungeista puuttuu tarkempia lukuja, mutta tunnettua on, että niissäkin on rakennettu erikoisen paljon. Kaikkiaan rakennustoiminta siten vaati viime vuonna niin suuria pääomia, etteivät Asuntohypoteekkipankin ulkomailta lainaamat noin 360 milj. markkaa riittäneet pitkälle. Kun rakennustoiminta muuten oli rahoitettava kotimaisin pääomin, ei ole vältettävissä, että se hyvin suuresti tuli myötävaikuttamaan kotimaisten pääomamarkkinain kiristymiseen.

Ulkomaankauppa.

Tunnusmerkillistä vuoden 1928 ulkomaankaupalle oli erittäin vilkas tuonti. Koko-

naistuonnin arvo oli 8,012 milj. markkaa, mikä on 25 % enemmän kuin edellisen vuoden tuonti, joka oli ennätys sekin. Tuonnin suuruuteen vaikuttivat useat syyt. Paitsi edellisten vuosien hyvien satojen ja vilkkaan taloustoiminnan synnyttämä yleinen hyvinvointi ja laajojen kansakerrosten ostokyvyn kasvaminen, siihen vaikutti ennen kaikkea vilkas toiminnan laajentuminen erittäinkin rakennusten tuotannon, mutta myös maatalouden, teollisuuden ja kaupan aloilla, mikä ilmeni m. m. koneiden, metallien, kuljetusneuvojen ja rakennustarvikkeiden kasvaneessa tuonnissa. Samaan suuntaan vaikutti edelleen se tilapäinen seikka, että vuoden 1927 lopussa odotettujen tullinalennusten tähden melkoinen määrä sen vuoden lopussa tuotavaksi aiotuista vehnäjauhoista, sokerista ja kahvista pantiin tullivarastoon vuoden 1928 alkuun, joten niiden tuonti luetaan tämän vuoden osalle. Edellä mainittiin jo vuoden 1928 heikon sadon vaikutus viljantuonnin lisääntymiseen.

Vienti, joka edellisinä vuosina oli kasvanut rinnan tuonnin kanssa, ei viime vuonna jaksanut ylläpitää tasapainoa. Arvoltaan vienti oli 6,243 milj. markkaa eli 81 milj. pienempi kuin lähinnä edellisinä vuosina. Verrattuna edellisten vuosien vastaaviin lukuihin vuoden 1928 tulos kuitenkin oli tyydyttävä. Tärkein syy viennin pienenemiseen oli äsken mainittu sahatavaran laivauksen väheneminen. Samaan suuntaan vaikutti maataloustavaran viennin pieneneminen; esim. voita vietiin v. 1928 vain 13,376 tonnia, v. 1927 sitä vastoin 15,077 tonnia. Paperiteollisuustuotteiden suhteellisen huonot hinnat on vielä mainittava lisäksi viennin arvon pienenemiseen, sillä näiden tuotteiden viennin määrien kasvaminen — paperin 9 %, sellulosan 30 % ja paperivanukkeen 35 % — olisi muuten parantanut kauppatasetta.

Ulkomaankaupan lopputuloksena oli 1,769 milj. markan suuruinen tuontienemmys. Tämä ansaitsee sitä enemmän huomiota,

kun vienti ja tuonti edellisinä vuosina olivat olleet jotakuinkin tasapainossa. Selvää on, että noin suuri vajoaus kauppataseessa muodostui raskaaksi taakaksi kotimaan rahamarkkinoille sekä pankkien ulkomaisille suhteille.

Merenkulku ja satamalakko.

Merenkulun säännöllistä kehitystä häiritsi kesäkuun alussa julistettu satamatyöläisten lakko. Kun tämä ei kuitenkaan koskaan tullut varsinaisesti tehokkaaksi, supistui sen vaikutus siihen, että se alkuaikoinaan hidastutti ja kallistutti lastaus- ja purkaustöitä ja että sen johdosta eräät rahtaussopimukset purettiin ja vientitavaran myynti vaikeutui. Nämä varsinkin vientiä haittaavat vaikutukset vähenivät myöhemmin. Merenkulku, joka kesällä jäi pienemmäksi kuin edellisinä vuosina, oli syksyllä erittäin vilkas.

Pääomanmuodostus.

Niin liike- ja säästöpankkien kuin muidenkin talletuksia vastaanottavien laitosten talletukset lisääntyivät viime vuosina, ja varsinkin vuonna 1927, erittäin runsaasti. Suurimmalta osaltaan lisäys todennäköisesti merkitsi kasvaneita tuloja ja säästämisen lisääntymistä. Vuoden 1928 alussa kehitys jatkui samaan suuntaan, olipa talletuksia ottavien laitosten lainanoton lisääntyminen suurempi kuin edellisen vuoden alkupuolen huippuennätys. Mutta sitten tuli käänne suhdanteiden kehityksessä. Tämä ilmeni hyvin nopeasti myös sikäli, että uusia säästövaroja yhä niukemmin tuotiin talletuslaitoksiin ja että talletusten määrä osaksi vähenikin. Kaikkiaan talletuksia ottavien laitosten (= liikepankkien, säästöpankkien, postisäästöpankin, osuuskauppojen säästökassojen sekä osuuskauppojen ja Osuuskauppojen Keskuslainarahasto Oy:n) talletusten (sekä

lyhyt- että pitkäaikaisten) määrä vuonna 1928 kasvoi 1,216.1 milj. markkaa. Verratuna edellisen vuoden vastaavaan summaan, 1,678.7 milj. markkaan, lisäys on pienenlainen, mutta todellisuudessa se, ellei v:n 1927 huippua oteta huomioon, oli suurempi kuin minään muuna vuonna tätä ennen. Tätä lisäystä arvosteltaessa on kuitenkin otettava huomioon, että se, niinkuin äsken mainittiin, syntyi ennen kesällä tapahtunutta käännettä ja että siis säästö pääomien lisääntyminen todellisuudessa oli melkein kokonaan tyrehdyksissä kuluneen vuoden jälkipuoliskolla, kun lisäys vastaavana aikana vuonna 1927 oli noin 700 milj. markkaa. Joka tapauksessa on pantava merkille, että talletusvarat viime vuoden aikana vihdoinkin saavuttivat sen tason, mikä niillä, mitattuna rahan ostovoimassa, oli vuonna 1913. Viimemainitun vuoden päättyessä talletusten arvo oli noin 11,125 milj. markkaa, kun se vuoden 1928 päättyessä oli 12,064 milj. markkaa. Talouselämä on kuitenkin väliaikana suuresti laajentunut ja myös maatalouden pääomankäyttö lisääntynyt, minkä vuoksi liikkuvan pääoman tarve maassamme epäilemättä nyt on suurempi kuin ennen sotaa, joskin erityisesti teollisuuden ja maatalouden omat pääomat inflation vaikutuksesta varmaan nyt ovat huomattavasti suuremmat kuin ennen sotaa.

Tyhjentävää tietoa pääomanmuodostuksen laajuudesta on mahdoton saada, kun melkoista säästämistä tapahtuu suorastaan asianomaisten henkilöiden tai yhtymien yrittäjätoiminnassa, eikä tämä tule näkyviin luottolaitosten luvuissa. Siitäkään säästämisestä, jota osakeyhtiöiden pääomankorotukset merkitsevät, ei voi saada luotettavaa kuvaa, kun melkoinen osa viime vuosien osakeanneista oli arvontjärjestelyä ilmaisia osakkeita antamalla. Pankkitilastosta näkee, että pankkien omien varojen lisäys viime vuonna oli noin 206 milj. markkaa, siis melkoista pienempi kuin vuonna 1927, jolloin vastaava lisäys oli 330 miljoonaa. Suuremmista teol-

lisuuslaitoksista kerätyt tiedot osoittavat edelleen, että niiden osakepääoma ja vararahastot osakeantien kautta saivat noin 180 milj. markan todellisen lisäyksen, kun vastaava lisäys vuonna 1927 oli 105 miljoonaa. Vuoden 1928 alussa, kun rahamarkkinat olivat suotuisat, laskettiin liikkeeseen muutama obligatiolaina, joihin kiinnitetyt varat niinkään on otettava huomioon säästäväisyyden tuloksia arvosteltaessa, joskin obligatiot suurimmaksi osaksi jäivät luottolaitosten ja kassojen haltuun, kun yleisö kovin vähän on tottunut käyttämään obligatioita sijoituksina.

Rahamarkkinat.

Vuoden 1928 alkaessa rahamarkkinat olivat verrattain keveät. Seurauksena siitä ja yleensä menestyksellisestä toiminnasta talouselämän eri aloilla yritteliäisyys edelleen jatkui vilkkaana, suuntautuen erittäinkin asuin- ja liiketalojen rakentamiseen kaupungeissa, mutta myös ulottuen maatalouteen, kauppaan y. m. aloille. Yritteliäisyys synnytti vilkkaan luotonkysynnän, jota pankkien aluksi oli helppo tyydyttää, kun lainanottotilit kasvoivat ja eräät pankit lisäsivät omia varojaan. Sen lisäksi valtio maaliskuulla sijoitti liikepankkeihin noin 220 milj. markkaa niitä varoja, jotka oli saatu valtion uudesta ulkomaisesta lainasta ja jotka oli määrä elokuussa käyttää vuoden 1921 skandinavisen lainan loppuerien maksuun. Liikepankkien lainanannon kasvaminen jatkui, alkaneesta kiristymisestä huolimatta, aina lokakuun loppuun saakka; mutta sen jälkeen lainananto on vähän supistunut. Koko vuoden aikana liikepankkien lainananto lisääntyi 8,118 milj. markasta 9,525 milj. markkaan. Myös Suomen Pankin suoranainen luotonanto kasvoi vuoden alkupuoliskolla, mutta väheni sen jälkeen. Yhteensä liikepankit ja Suomen Pankki lisäsivät lainanantoon 1,531 milj. markkaa, vastaavan

lisäyksen ollessa 1,215 milj. markkaa vuonna 1927 ja 698 milj. vuonna 1926.

Aina toukokuuhun saakka yksityispankit saattoivat vaikeuksitta tyydyttää kasvannutta luotontarvetta, mutta heti kesän alussa niiden omat mahdollisuudet alkoivat ehtyä; yksityisten pankkien oli yhä kasvavassa määrässä käytettävä Suomen Pankkia rahantarpeensa täyttämässä. M. m. äskennaintujen valtiontalletusten takaisinmaksu tapahtui Suomen Pankin väliintulon avulla. Kun raha-aseman kiristyminen oli selvästi huomattavissa, korotti Suomen Pankki elokuun 7 päivänä diskonttokorkoansa $\frac{1}{2}$ %. Rahamarkkinain yhä kiristyyssä katsottiin toinen samansuuruinen korotus marraskuun 15 päivänä tarpeelliseksi. Rediskonttaukset lisääntyivät kuitenkin vuoden loppuun saakka; vasta uudella vuodella raha-asema helpponi. Osoituksena siitä, kuinka paljon kireämmäksi raha-asema vuoden kuluessa oli tullut, on, että rediskonttausten määrä vuoden vaihteessa oli 676.8 milj. markkaa, mutta vuotta aikaisemmin vain 55.2 miljoonaa, kun taas Suomen Pankin käyttämätön seteliaino-oikeus oli 208.7 milj. markkaa, mutta 696.9 milj. vuoden 1927 viimeisenä päivänä.

Maksutase ja pääomaliike.

Vielä ei ole saatavissa kaikkia niitä tietoja, jotka tarvitaan maksutaseen laskemiseen. Ottaen kuitenkin huomioon kauppataaseen valta-aseman maamme maksutaseessa sekä sen tosiasian, että maksutaseen muut erät viime vuosina yleensä ovat tuottaneet muutaman kymmenen miljoonan markan ylijäämän, voi päätellä, että vuoden 1928 maksutase, kun kaikki pääomaliikkeen luontoiset erät jätetään syrjään, tulee osoittamaan runsaasti 1,700 milj. markan vajausta. Tämä merkitsee, että velkamme ulkomaille on kasvanut vastaavalla summalla. Tämä velkaantumisen on vain pieneltä osalta saa-

nut vakautetun velan muodon. Valtio otti tosin 15 milj. dollarin ja Asuntophoteekki-pankki 10 milj. dollarin obligatiolainan. Nämä ynnä pari pientä ulkomaan rahan määräistä obligatiolainaa tekevät yhteensä noin 990 milj. markkaa. Mutta näiden lainojen obligatioista on osa, arviolta 190 milj. markkaa, sijoitettu kotimaahan. Myöskin on vanhempien ulkomaisten lainojen kuoletuksiin käytetty noin 650 milj. markkaa. Kun jokunen määrä vanhempien lainojen obligatioita vuoden varrella myytiin ulkomaille, voidaan laskea pitkäaikaisten lainojen todellisuudessa tuoneen sieltä tänne vain noin 200 milj. markan arvosta uutta pääomaa.

Ulkomaille menevien maksujen suorittaminen on näissä oloissa asettanut pankeille suuria vaatimuksia. Liikepankkien on ollut pakko käyttää ulkomaisia reservejään ja lisätä ulkomaista velkaansa. Kun niillä vuoden alussa oli 7.1 milj. markan nettosaatava ulkomailta, oli tämä vuoden loppuun muuttunut 273.5 milj. markan nettovelaksi. Siten ne 280.6 milj. markalla ottivat osaa ulkomaisen lyhytaikaisen luoton hankkimiseen. Myös Suomen Pankin valuuttavarastoa kulutettiin tätä tarkoitusta varten; Pankin ulkomainen nettosaatava pieneni 1,289.1 milj. markasta vuoden alkaessa 745.2 miljoonaa sen päättyessä, s. o. 543.9 milj. markkaa.

Nämäkään keinot eivät riittäneet vajausta täyttämään; noin 670 milj. markkaa on peitetty muilla tavoin. Ensiksikin se osa tuontia, joka, niinkuin edellä mainittiin, tosiasiallisesti kuului edelliseen vuoteen, ilmeisesti maksettiinkin jo silloin. Edelleen oli vientiliikkeiden lyhytaikainen velka vuoden vaihteessa pyöreän luvun 100 milj. markkaa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Tunnettua on sitäpaitsi, että lukuisat teollisuuslaitokset, kauppaliikkeet ja rakennusyrietykset rahamarkkinain kiristyyssä ovat osaksi menestyksellä koettaneet saada luottoa suoraan ulkomailta.

Näin ollen on todettava, että viime vuosi

ei vain lisännyt velkaamme ulkomaille, vaan samalla, kuluttaessaan reservejämme ja lisätessään häilyvää lainanottoamme, jossain määrin heikensi taloudellista suhdettamme ulkomaihin.

Muita edelliseen kuuluvia ilmiöitä.

Edellä esitetyt seikat antavat kuvan siitä konjunktuurikäänneestä, mikä maassamme tapahtui viime vuoden kuluessa. Sitä osoittavat useat muutkin ilmiöt. Arvopaperipörssin noteeraukset saavuttivat jo vuoden alussa korkeimman kohtansa, ja sen jälkeen oli aleneva suunta vallalla koko vuoden, elokuusta alkaen varsin jyrkkänä. Syksyllä alkoi protestattujen vekselien sekä luku että pääomamäärä kasvaa; uudet henkivakuutukset eivät vuoden loppukuukausina enää nousseet vuoden 1927 lukuja suuremmiksi, niinkuin sitä ennen säännöllisesti oli tapahtunut; clearing-vaihto, joka aikaisemmin aina oli ollut suurempi kuin edellisen vuoden vastaavana kuukautena, ei enää syys-, marras- ja joulukuussa saavuttanut samaa tasoa, liikkeessä oleva setelistö osoitti pienehköä j. n. e. Kaikki viittaa talouselämän tahdin hiljenemiseen. Toistaiseksi ei pula kuitenkaan ole ulottunut kovin laajalle eikä sanottavasti vähentänyt tuotantoa, vaikka yleinen ostovoiman väheneminen helposti voi johtaa siihenkin. Pula ei myöskään ole, ainakaan toistaiseksi, saanut aikaan suurempia vahinkoja. Vararikkojen luku kasvoi tosin marraskuussa kaksinkertaiseksi, mutta toiselta puolen rahamarkkinat, niinkuin jo mainittiin, tammikuussa helpponivat.

Hintasuhteet.

Jos viime vuonna tapahtunut konjunktuurikäänne olisi tulos aivan säännöllisestä konjunktuurikehityksestä, pitäisi sen kuvastua myös hintaliikkeessä. Virallisesti laske- tuista hintaindeksistä tukkuhintaindeksi on

ainoa, joka rakenteensa puolesta sopisi tätä hintaliikettä valaisemaan, mutta senkin käyttöä vaikeuttaa se seikka, että se perustuu vaihtelevaan kuukausibaasikseen ja että nykyiset vuodenaikaisvaihtelut ilmeisesti melkoisessa määrässä poikkeavat käytetyn baasisvuoden (1913) sesonkivaihteluista. Tukkuhintaindeksin mukaan hintataso olisi noussut vuoden 1927 loppukuukausina, kun se taas ei viime vuonna alkuvuodesta osoita erikoista nousua eikä loppuvuodesta sanottavaa laskua. Keskimäärin tukkuhintaindeksi viime vuonna oli aivan sama kuin vuonna 1927.

Tämä vastaakin maamme taloudellista kehitystä. Täällä ei ole ollut mitään hinnannousun aiheuttamaa tuotannon laajenemista. Paperiteollisuuden eri haarojen tuotannon huomattava laajeneminen on päinvastoin tapahtunut hinnanalaskusta huolimatta, piennettyjen kustannusten merkeissä, eivätkä myöskään melkoiset investoimiset maatalouden alalla johdu hinnannoususta. Ainoa tuotannon haara, jossa kiihkeälle nousukaudelle ominaista hintain nousua on ilmennyt, on rakennustoiminta. Sen erikoisia hintasuhteita ei mikään virallinen hintaindeksi valaise. Tunnettua on kuitenkin, että varsinaiset rakennuskustannukset aina viime kevääseen asti huomattavasti kallistui- vat. Ilmeistä on sen lisäksi, että tonttien arvonnousu, niiden hinnat kun vasta verraten myöhään saavuttivat muuttunutta rahanarvoa vastaavan tason, on aiheuttanut hintaliikkeen, joka on ollut omansa kiihoit- tamaan spekulatiivista rakennustoimintaa. Tunnettua on myös, että rakennustoiminnan hiljeneminen jo on synnyttänyt niin raken- nustarvikkeiden kuin työvoiman ja, ainakin Helsingissä, myös tonttien hinnan laskua.

Korkokanta.

Luonnollinen seuraus rahamarkkinain ki- ristymisestä oli, että Suomen Pankin dis-

konto kohosi ja että myös yleinen korko- kanta viime syksynä jälleen osoitti nousemi- sen merkkejä. Liikepankkien lainanannossa alettiin yleisemmin soveltaa korkeampia korkoja. Talletuskorkoihin nähden on huo- mattava, että marraskuulla meni umpeen siihenastinen liikepankkien välinen sopimus, jonka mukaan pankit suuruuden mukaan olivat jaetut kolmeen luokkaan siten, että suurimmat pankit kuuden kuukauden talle- tuksista maksoivat 6 %, toiseen luokkaan luetut $6\frac{1}{4}$ % ja pienet pankit $6\frac{1}{2}$ %.

Joulukuun alusta suuremmatkin pankit ottivat käytäntöön $6\frac{1}{2}$ %:n talletuskoron. Vuoden vaihteessa tapahtui sitten uusi korotus. Syynä siihen oli lähinnä säästö- pankkien ja varsinkin pienten liikepankkien välinen kilpailu talletuksista. Kun eräät säästöpankit korottivat säästökorkoa, kiiruh- tivat eräät liikepankeista seuraamaan esi- merkkiä, ja pian kaikki liikepankit ilmoitti- vat maksavansa kuuden kuukauden talletuk- sista korkoa 7 %. Säästöpankit taas maksa- vat yleensä säästöpankoista $7\frac{1}{2}$ %, joskus enemmänkin.

Suomen Pankin toiminta.

Lainausliike.

Edellä on jo ollut mainittava, että rahasemassa viime vuonna tapahtunut käänne ei voinut olla vaikuttamatta Suomen Pankin lainanannon kehitykseen. Tämä vaikutus oli ensi sijassa siinä, että Pankin luotonanto yksityispankeille v. 1928 muodostui melkoista suuremmaksi kuin edellisenä vuonna. Yksityispankkien rediskonttaukset, jotka vuoden alkaessa olivat ainoastaan 55.2 miljoonaa markkaa, alenivat tosin toukokuun alkuun niin vähään kuin 2.2 miljoonaa (8/5), mutta kasvoivat sen jälkeen suuresti ja olivat vuoden päättyessä 676.8 miljoonaa markkaa eli enemmän kuin pitkiin aikoihin.

Kuten edellä niinkään jo on mainittu, kasvoi myös Suomen Pankin suoranainen lainananto vuoden alkupuolella. Se lisääntyi silloin 755 miljoonasta 1,083 miljoonaan markkaan. Lisääntyminen johtui, paitsi tavallisista sesonki-ilmiöistä, myös siitä, että Pankki viimekin vuonna halusi supistaa pienempien puutavaraliikkeiden ulkomaisen luoton tarvetta ja sen vuoksi diskonttasi nii-

den tunnusteita liikkeiden pankkien vastuulla. Kun nämä luotot, joiden tarve vuoden jälkipuolella on pienempi, vähenivät, supistui Pankin suoranainen luotonanto. Vuoden päättyessä se oli 879 miljoonaa markkaa. Kaikkiaan Suomen Pankin suoranainen lainananto vuonna 1928 lisääntyi 124.1 miljoonaa markkaa eli 16.4 %. Edellisenä vuonna vastaava lisäys oli 187.7 miljoonaa eli 33.1 % ja sitä edellisenä 114.4 miljoonaa eli 25.3 %. Tämä Pankin suoranaisen luotonannon lisääntyminen, joka siis jatkui viimekin vuonna, vaikka vähemmän kuin edellisenä, johtuu Pankin omien varojen kasvamisesta, mikä tietää pääomien lisääntymistä, joiden tulee saada sijoituksensa siitä riippumatta, missä määrin yksityiset pankkilaitokset kulloinkin tarvitsevat käyttää rediskonttausta Suomen Pankissa. Määrältään sekä suhteessa Pankin omiin varoihin Suomen Pankin suoranainen luotonanto edelleen on pikemmin pienempi kuin suurempi kuin mitä se tavallisesti oli ennen maailmansotaa. Pankin suoranainen lainananto ja omat varat olivat nykyisessä rahassa:

	lainananto	omat varat
vuoden 1910 lopussa	975.2 milj. mk.	832.0 milj. mk.
„ 1911 „	1,043.8 „ „	921.8 „ „
„ 1912 „	1,163.6 „ „	967.5 „ „
„ 1913 „	1,071.0 „ „	1,018.9 „ „
„ 1928 „	879.2 „ „	1,000.4 „ „

Seuraavassa esitetään tavanmukainen sen luotonannon vaihteluista kuluneena yleistaulukko Suomen Pankin kotimai-

vuonna.

Suomen Pankin kotimainen luotonanto v. 1928.

Kuukauden loppu	Suoranainen		Rediskonttaukset		Yhteensä milj. mk.
	milj. mk.	%	milj. mk.	%	
1927					
Joulukuu	755.1	93.2	55.2	6.8	810.3
1928					
Tammikuu	812.1	95.5	38.1	4.5	850.2
Helmikuu	881.0	96.4	32.6	3.6	913.6
Maaliskuu	935.3	98.2	17.0	1.8	952.3
Huhtikuu	1,029.1	99.7	3.0	0.3	1,032.1
Toukokuu	1,056.5	97.9	23.2	2.2	1,079.7
Kesäkuu	1,082.6	91.3	103.6	8.7	1,186.2
Heinäkuu	996.9	87.7	139.9	12.3	1,136.9
Elokuu	916.7	71.8	359.5	28.2	1,276.2
Syyskuu	882.1	64.9	477.7	35.1	1,359.7
Lokakuu	922.9	66.7	461.8	33.4	1,384.7
Marraskuu	907.9	61.6	565.8	38.4	1,473.7
Joulukuu	879.2	56.5	676.8	43.5	1,556.0

Kun v. 1927 Pankin antama luotto oli verrattomasti suurimmaksi osaksi, toisinaan yksinomaan, yksityisille annettua, oli viime vuonna rediskonttausten osuus siitä, toukokuusta alkaen, jatkuvasti kasvamassa. Vuoden päättyessä, jolloin se oli suurin, se teki 43.5 %. Pankin koko kotimainen luotonanto lisääntyi vuoden kuluessa jatkuvasti ja oli vuoden lopussa 745.7 milj. mk. suurempi kuin vuoden alussa. Suurin osa siitä oli tie-

tenkin vekseliluottoa. Vuoden lopussa oli Pankin salkussa suoraan diskontattuja kotimaisia vekseleitä 700.7 milj. mk. ja rediskontattuja kotimaisia vekseleitä 676.8 milj. mk. eli yhteensä 1,377.5 milj. mk. Hypoteekkilainat vähenivät v. 1928 13.1 miljoonaa markkaa, kassakreditivit taas lisääntyivät 21.4 miljoonaa.

Pankin suoraan diskonttaamista vekseleistä oli

	^{31/12} 1924	^{31/12} 1925	^{31/12} 1926	^{31/12} 1927	^{31/12} 1928
vientiteollisuuden vekseleitä	59.53 %	35.87 %	46.12 %	53.86 %	55.82 %
tuontiteollisuuden	10.76 „	23.39 „	14.66 „	15.77 „	16.99 „
kauppaliikkeiden	25.72 „	36.76 „	37.44 „	28.82 „	24.80 „
muuta	3.99 „	3.98 „	1.78 „	1.55 „	2.29 „

Valtion sitoumukset.

Suomen Pankin hallussa olevissa valtion sitoumuksissa tapahtui kuluneen vuoden aikana huomattavia muutoksia. Niinkuin jo pankkivaltuusmiesten edellisessä kertomuksessa mainittiin, maksettiin viime vuonna viimeinen erä siitä korvauksesta, jonka valtio aikoinaan sitoutui suorittamaan Suomen

Pankille Venäjän valtion valuuttalainoista. Myöskin n. s. avustuslainan obligatioiden viimeisen erän valtio lunasti viime vuonna. Vielä kolmaskin ryhmä valtion sitoumuksia, nimittäin Suomen rahan määräiset Suomen valtion obligatiot, on vuoden aikana poistunut Pankin kirjoista, kun valtio otti ne maksuksi vastaavasta määrästä ulkomaanrahan obligatioita.